

Spis treści

Wstęp	15
Część I	
System bankowy i jego otoczenie	17
1. Bank i system bankowy (<i>Władysław L. Jaworski</i>)	19
1.1. Bank	19
1.1.1. Definicje banku	19
1.1.2. Rola banku	22
1.1.3. Rola banku jako pośrednika finansowego	25
1.2. Konkurencja między bankami	28
1.3. Modele sektora bankowego	30
1.3.1. Ewolucja modeli sektora bankowego	30
1.3.2. Prywatyzacja banków	34
1.3.3. Konsolidacja banków	35
1.3.4. Ekspansja kapitału zagranicznego	37
1.4. System bankowy	40
1.4.1. Kształtowanie systemu bankowego	40
1.4.2. Rodzaje banków	43
1.5. Państwo a system bankowy	51
1.5.1. Pomoc dla banków zagrożonych upadłością	51
1.5.2. Nadzór bankowy	52
1.5.3. Gwarantowanie depozytów	53
1.6. System bankowy w Polsce	54
1.6.1. Dostosowanie systemu bankowego do potrzeb gospodarki rynkowej	54
1.6.2. Kapitał zagraniczny w bankach w Polsce	63
1.6.3. Europejski Bank Centralny	65
2. Zmiany w bankowości światowej (<i>Zofia Zawadzka</i>)	67
2.1. Najważniejsze przemiany wpływające na działalność banków	67
2.2. Zmiany w popycie na usługi bankowe	75
2.2.1. Zmiany w zachowaniu klientów	75
2.2.2. Zmiany w popycie na usługi dla klientów indywidualnych	76
2.2.3. Zmiany w popycie na usługi dla klientów korporacyjnych	77
2.3. Rozwój regulacji prawnych i nowe podejście do kwestii nadzoru bankowego	78
2.3.1. Nowa koncepcja nadzoru	78
2.3.2. Nadzór w Unii Europejskiej	83
2.4. Wpływ przemian w otoczeniu na działalność banków	84
2.5. Nowe strategie działania banków	86
3. Kreacja pieniądza w systemie bankowym (<i>Andrzej Kaźmierczak</i>)	95
3.1. Rozwój bankowości centralnej	95

3.2. Funkcje banku centralnego	100
3.3. Emisja pieniądza	101
3.3.1. Emisja pieniądza bankowego	101
3.3.2. Czynniki wpływające na podaż pieniądza bankowego	110
3.3.3. Wpływ banku centralnego na rezerwy banków komercyjnych	113
3.3.4. Pojęcie podaży pieniądza	116
4. Instrumenty i realizacja polityki pieniężnej (<i>Andrzej Kaźmierczak</i>)	121
4.1. Instrumenty polityki pieniężnej	121
4.1.1. Polityka rezerw obowiązkowych	121
4.1.2. Kredyty refinansowe	124
4.1.3. Operacje otwartego rynku	127
4.1.4. Instrumenty sterowania bezpośredniego	133
4.2. Polityka pieniężna w gospodarce otwartej	137
4.2.1. Polityka pieniężna a kurs walutowy	137
4.2.2. Polityka pieniężna w modelu IS-LM-BP	142
4.3. Realizacja polityki pieniężnej	150
4.3.1. Drogi transmisji impulsów pieniężnych	150
4.3.2. Cele polityki pieniężnej	159
4.3.3. Podaż pieniądza a produkcja i ceny w Polsce	164
4.3.4. Polityka pieniężna NBP w 2000 r.	171
5. Rynki finansowe (<i>Zdzisław Fedorowicz</i>)	185
5.1. Pojęcie i klasyfikacja rynków finansowych	185
5.2. Uczestnicy rynków finansowych	188
5.3. Rynek pieniądza	191
5.3.1. Określenie rynku pieniądza	191
5.3.2. Rynek depozytów i kredytów bankowych	192
5.3.3. Rynek lokat międzybankowych	193
5.3.4. Rynek krótkoterminowych dłużnych papierów wartościowych	195
5.3.5. Międzynarodowe rynki pieniądza	199
5.3.6. Stopy procentowe na rynku pieniądza	201
5.4. Rynek kapitału	207
5.4.1. Segmenty rynku kapitału	207
5.4.2. Rynek depozytów i kredytów bankowych	208
5.4.3. Rynek średnio- i długoterminowych dłużnych papierów wartościowych ...	210
5.4.4. Rynek kapitału właścicielskiego	214
5.4.5. Stopy procentowe na rynku kapitału	217
6. Nadzór bankowy i gwarantowanie depozytów (<i>Małgorzata Zaleska</i>)	221
6.1. Stabilność systemu bankowego	221
6.1.1. Istota stabilności systemu bankowego	221
6.1.2. Przyczyny upadłości banków	222
6.1.3. Ryzyko rozprzestrzeniania się kryzysu	224
6.1.4. Skutki upadłości banków	225
6.1.5. Banki jako instytucje zaufania publicznego	226
6.1.6. Zasady TBTF i TITF	227

6.1.7. Interwencjonizm a mechanizm rynkowy	228
6.1.8. Rola instytucjonalizmu w kształtowaniu stabilności	229
6.2. Nadzór bankowy – rozwiązania systemowe	230
6.2.1. Geneza powstania instytucji nadzoru bankowego	230
6.2.2. Pojęcie i cele działania nadzoru bankowego	231
6.2.3. Miejsce instytucji nadzorczych w systemie bankowym oraz zakres ich podmiotowego oddziaływania	232
6.2.4. Przedmiotowy zakres oddziaływania nadzoru bankowego	236
6.2.5. Standardy bazylejskie w zakresie nadzorowania instytucji bankowych ...	246
6.3. Nadzór bankowy w Polsce	255
6.3.1. Istota nadzoru bankowego w Polsce	255
6.3.2. Miejsce i podmiotowy zasięg oddziaływania nadzoru bankowego w Polsce	256
6.3.3. Przedmiotowy zakres oddziaływania nadzoru bankowego w Polsce	258
6.4. Gwarantowanie depozytów – rozwiązania systemowe	265
6.4.1. Geneza instytucji gwarantujących depozyty	265
6.4.2. Miejsce instytucji gwarantujących depozyty w systemie ekonomiczno- -instytucjonalnym oraz zasięg ich podmiotowego oddziaływania	266
6.4.3. Przedmiotowy zakres działalności instytucji gwarantujących depozyty ...	268
6.4.4. Międzynarodowe standardy w zakresie gwarantowania depozytów	269
6.5. Gwarantowanie depozytów w Polsce	273
6.5.1. Istota systemu gwarantowania depozytów w Polsce	273
6.5.2. Miejsce BFG w polskim systemie ekonomiczno-instytucjonalnym oraz jego podmiotowy zasięg oddziaływania	274
6.5.3. Przedmiotowy zakres działalności systemu gwarantowania w Polsce	276

Część II

Operacje bankowe	279
1. Klasyfikacja operacji bankowych (<i>Zbigniew Krzyżkiewicz</i>)	281
1.1. Pojęcie operacji bankowych	281
1.2. Rodzaje operacji bankowych	283
2. Operacje banków uniwersalnych (<i>Zbigniew Krzyżkiewicz</i>)	287
2.1. Kredytowanie	287
2.1.1. Rodzaje operacji kredytowych	291
2.1.2. Prawne formy zabezpieczenia zwrotu kredytów	304
2.2. Leasing	308
2.3. Gwarancje i poręczenia bankowe	310
2.4. Operacje bierne	313
2.4.1. Depozyty	314
2.4.2. Wkłady oszczędnościowe	316
2.5. Operacje na międzybankowym rynku pieniężnym	318
2.6. Bankowe domy maklerskie	323
2.7. Rachunki bankowe	326
2.7.1. Odsetki, prowizje, opłaty	328

2.7.2. Ewidencjonowanie operacji bankowych	330
2.8. Operacje płatnicze	332
2.8.1. Polecenie przelewu	333
2.8.2. Polecenie zapłaty	335
2.8.3. Czeki	335
2.8.4. Karty płatnicze	337
2.8.5. Akredytywy	340
2.8.6. Inkaso bankowe	342
2.8.7. Rozliczenia gotówkowe	343
2.8.8. Operacje kasowo-skarbcowe	345
2.8.9. Depozyty rzeczowe i sejfy	346
2.8.10. Falsyfikaty	346
2.8.11. Pranie pieniędzy	347
2.9. Rozrachunki międzybankowe	348
2.9.1. Krajowa Izba Rozliczeniowa SA	349
2.9.2. System rozliczeniowy SORBNET	350
3. Operacje banków specjalistycznych	353
3.1. Operacje bankowości inwestycyjnej (<i>Rafał Walkiewicz</i>)	353
3.1.1. Usługi brokerskie	354
3.1.2. Doradztwo inwestycyjne	357
3.1.3. Zarządzanie aktywami i funduszami	358
3.1.4. Organizacja finansowania krótkoterminowych niedoborów płynności ...	367
3.1.5. Organizacja finansowania średnio- i długoterminowego	370
3.1.6. Finansowanie instrumentami hybrydowymi	381
3.1.7. Produkty inżynierii finansowej	382
3.1.8. Usługi na rynku fuzji i przejęć	383
3.1.9. Doradztwo finansowe	386
3.2. Operacje banków hipotecznych (<i>Agnieszka Gąsowska</i>)	387
3.2.1. Czynności banku hipotecznego	387
3.2.2. Nadzór nad bankami hipotecznymi	401
3.2.3. Zalety i wady zasady specjalizacji banków hipotecznych	404
4. Operacje zagraniczne (<i>Agnieszka Gąsowska</i>)	407
4.1. Międzynarodowy system walutowy	407
4.1.1. Kurs walutowy i wymienialność walut	407
4.1.2. Europejska Unia Gospodarcza i Walutowa	411
4.1.3. System dewizowy w Polsce	412
4.2. Znaczenie banków w obrocie zagranicznym	413
4.3. Zarządzanie płynnością grup kapitałowych	416
4.4. Zagraniczne operacje rozliczeniowe	417
4.4.1. Polecenie wypłaty	417
4.4.2. Czek w obrocie zagranicznym	419
4.4.3. Weksel w obrocie zagranicznym	421
4.4.4. Inkaso dokumentowe	422
4.4.5. Akredytywa	424

4.5. Gwarancje w obrocie zagranicznym	428
4.6. Finansowanie zagranicznych operacji handlowych	429
4.6.1. Finansowanie za pomocą akredytywy	429
4.6.2. Forfaiting	432
4.7. Kredyty walutowe	434
4.8. Rozliczenia wzajemne	436
5. Operacje bankowości elektronicznej (<i>Rafał Walkiewicz</i>)	439
5.1. eCash	440
5.2. Portale finansowe	441
5.3. eBanking – zdalne usługi bankowe	442
5.4. eLending – pożyczki konsumpcyjne	443
5.5. eBilling – usługi rozliczeniowe w Internecie	445
5.6. Płatności P2P	447
5.7. eBroking – usługi maklerskie w Internecie	447
5.8. Zarządzanie finansami osobistymi – integracja produktów finansowych	449
6. Sekurytyzacja aktywów (<i>Robert Jagiello</i>)	451
6.1. Geneza sekurytyzacji aktywów	451
6.2. Pojęcie i definicja sekurytyzacji	453
6.3. Uczestnicy procesu sekurytyzacji	454
6.4. Przebieg procesu sekurytyzacji	459
6.4.1. Metody transferu aktywów	460
6.4.2. Mechanizm sekurytyzacji aktywów	462
6.5. Nowelizacja Ustawy Prawo bankowe z 29 sierpnia 1997 r.	465
6.6. Zalety sekurytyzacji	466
6.6.1. Korzyści dla inicjatora procesu sekurytyzacji	466
6.6.2. Korzyści dla banku-organizatora procesu sekurytyzacji	467
6.6.3. Korzyści dla inwestorów	467
Część III	
Bank – organizacja i zarządzanie	469
1. Zarządzanie bankiem (<i>Bohdan Kosiński</i>)	471
1.1. Bank jako organizacja – proces zarządzania	471
1.2. Zasady i systemy zarządzania	474
1.3. Środki działania banku	478
1.3.1. Zarządzanie środkami pieniężnymi	478
1.3.2. Zarządzanie zespołem pracowniczym banku	481
1.3.3. Tworzenie wyposażenia technicznego	488
1.4. Etapy procesu zarządzania	491
1.4.1. Organizowanie działalności banku	491
1.4.2. Organizowanie sieci placówek	495
2. Ustalanie polityki i planowanie działalności banku (<i>Bohdan Kosiński</i>)	501
2.1. Polityka, strategia i planowanie w procesie zarządzania bankiem	501
2.2. Ocena sytuacji jako podstawa określenia polityki	504

2.3. Analiza obszarowa	506
2.4. Ustalanie strategii banku	508
2.5. Planowanie finansowe	515
3. Kapitał własny banku (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska</i>)	517
3.1. Definicja kapitału własnego	517
3.2. Rola kapitału własnego	519
3.3. Regulacyjny kapitał własny	521
3.4. Koszt kapitału własnego	533
3.5. Kształtowanie poziomu i struktury bazy kapitałowej	536
4. Sprzedaż produktów bankowych (<i>Grażyna Rytelewska</i>)	541
4.1. Marketing w bankowości a specyficzne cechy produktu bankowego	541
4.2. Instrumenty strategii marketingu-mix	546
4.3. Ewolucja bankowych kanałów dystrybucji	557
4.4. Sprzedaż produktów a zarządzanie jakością w banku	561
5. Controlling bankowy (<i>Agnieszka Nowak</i>)	565
5.1. Istota controllingu bankowego	565
5.2. Specyfika banku i jej wpływ na controlling	566
5.3. Składniki systemu controllingu	567
5.3.1. Analiza sytuacji finansowej banku	567
5.3.2. Zarządzanie ryzykiem bankowym	568
5.3.3. Planowanie finansowe	569
5.3.4. Ocena efektywności banku	570
6. Audyt wewnętrzny w systemie zarządzania bankiem komercyjnym (<i>Ireneusz Badowski</i>)	585
6.1. System kontroli wewnętrznej w banku komercyjnym	585
6.2. Kryteria oceny stosowane przez instytucjonalną kontrolę wewnętrzną	587
6.3. Podstawowe zasady kontroli pełnych na podstawie wytycznych	588
6.4. Wewnętrzny informatyczny audyt bankowy	590
6.5. Przemiany jakościowe kontroli wewnętrznej w banku komercyjnym	592
6.6. Poziomy kontroli funkcjonalnej	593
6.7. Przemiany jakościowe funkcjonowania audytu wewnętrznego	593
6.8. Nowe zadania instytucjonalnej kontroli wewnętrznej	595
7. Analiza i ocena działalności banku (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska</i>)	597
7.1. Sprawozdania finansowe	597
7.2. Metody służące ocenie banku	601
7.2.1. Metody oparte na analizie sprawozdań finansowych	602
7.2.2. Metody służące pomiarowi efektywności działania z uwzględnieniem kosztu kapitału własnego	612
7.2.3. Metody służące pomiarowi efektywności operacji	616
7.2.4. Metody pomiaru i racjonalizacji kosztów działania	619
7.3. Ocena banku przez nadzór bankowy	619
7.4. Ratingi i rankingi	621

Część IV

Ryzyko bankowe	625
1. Ryzyko bankowe (<i>Zofia Zawadzka</i>)	627
1.1. Pojęcie ryzyka bankowego i jego rodzaje	627
1.2. Przyczyny występowania ryzyka w działalności bankowej	634
1.3. Zarządzanie ryzykiem bankowym	637
1.4. Rozwój koncepcji zarządzania ryzykiem za pomocą wewnętrznych modeli i Value at Risk	643
1.5. Zarządzanie ryzykiem a instrumenty pochodne	657
2. Indywidualne ryzyko kredytowe (<i>Maciej S. Wiatr</i>)	659
2.1. Pojęcie i klasyfikacja ryzyka kredytowego	659
2.2. Działania i mechanizmy służące redukcji ryzyka kredytowego	660
2.3. Ocena zdolności kredytowej – pojęcie, kryteria i zakres	662
2.3.1. Analiza dyskryminacyjna jako przykład ilościowego modelu oceny ryzyka kredytowego	668
2.3.2. Prezentacja wybranych systemów oceny zdolności kredytowej	674
2.3.3. Ocena ryzyka przedsięwzięć inwestycyjnych dla potrzeb banku	687
2.3.4. Ocena zdolności kredytowej w zakresie kredytów konsumpcyjnych ...	702
2.4. Limitowanie wysokości kredytu – regulacje nadzorcze i wewnętrzne banku	706
2.5. Tworzenie rezerw celowych	709
2.6. Monitoring kredytowy	711
2.6.1. Istota i funkcje monitoringu kredytowego	711
2.6.2. Zakres i metody monitoringu kredytowego	713
2.6.3. Personalna zdolność kredytowa	713
2.6.4. Ekonomiczna zdolność kredytowa	713
2.6.5. Warunki kredytowania	714
2.6.6. Zabezpieczenia kredytowe	714
2.6.7. Tryb monitorowania	715
2.6.8. Organizacja monitoringu	716
2.6.9. Monitoring umów kredytowych. Sygnały wczesnego ostrzegania	717
2.6.10. Bankowa wywiadownia gospodarcza	719
3. Ryzyko kredytowe – dla portfela kredytowego (<i>Robert Jagiełło</i>)	721
3.1. Dywersyfikacja jako metoda zarządzania portfelem	722
3.2. Regulacje nadzorcze determinujące kształtowanie portfela kredytowego	728
3.2.1. Współczynnik wypłacalności	728
3.2.2. Normy ustawowej koncentracji kredytowej	731
3.3. Wewnętrzne normy koncentracji kredytowej banku	734
3.4. Metody konstrukcji portfela kredytowego oparte na klasycznej teorii portfelowej ...	739
3.4.1. Kryterium minimalizacji ryzyka portfelowego	741
3.4.2. Kryterium minimalizacji ryzyka portfela kredytowego dla założonego minimalnego poziomu dochodu	743
3.4.3. Kryterium maksymalizacji współczynnika zmienności (współczynnika Sharpe'a)	744

4. Ryzyko płynności (<i>Barbara Gruszka</i>)	751
4.1. Płynność a rentowność banku	751
4.2. Ryzyko płynności i jego przyczyny	752
4.3. Zarządzanie płynnością	753
4.3.1. Teoretyczne koncepcje regulowania płynności banku	753
4.3.2. Strategie banków dla zachowania płynności	755
4.3.3. Techniki zachowania płynności	756
4.4. Zarządzanie ryzykiem płynności	760
4.4.1. Identyfikacja i pomiar ryzyka	760
4.4.2. Instrumenty sterowania ryzykiem płynności	771
4.5. Kontrola płynności	778
4.6. Zarządzanie ryzykiem w trudnych uwarunkowaniach	780
4.6.1. Plan awaryjny zachowania płynności	780
4.6.2. Raport o skumulowanych ujemnych przepływach gotówkowych	782
4.7. Mierniki oceny płynności finansowej	783
4.8. Zarządzanie płynnością finansową w polskich bankach	785
5. Ryzyko stopy procentowej (<i>Zofia Zawadzka</i>)	787
5.1. Pojęcie ryzyka stopy procentowej i przyczyny jego występowania	787
5.2. Metody kwantyfikacji ryzyka stopy procentowej	794
5.2.1. Metoda luki	794
5.2.2. Metoda badania elastyczności stopy procentowej	801
5.2.3. Modele symulacyjne	803
5.2.4. Analiza okresowa	804
5.3. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej	812
5.4. Regulacje ostrożnościowe w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej	815
6. Ryzyko walutowe (<i>Zofia Zawadzka</i>)	817
6.1. Pojęcie ryzyka walutowego	817
6.2. Czynniki wpływające na kształtowanie kursów walutowych	819
6.3. Kwantyfikacja ryzyka walutowego	822
6.4. Normy nadzorcze w odniesieniu do ryzyka walutowego	824
6.5. Strategie zarządzania ryzykiem walutowym	825
7. Modelowanie portfela papierów wartościowych (<i>Jerzy Nowakowski, Paweł Niedziółka</i>)	829
7.1. Zarządzanie portfelem papierów wartościowych – wprowadzenie	829
7.2. Akcja jako składnik portfela papierów wartościowych	830
7.3. Dwuelementowy portfel akcyjny	835
7.4. Wielelementowy portfel akcyjny	839
7.5. Włączenie lokaty pozbawionej ryzyka	842
7.6. Jednowskaźnikowy model Williama Sharpe'a	847
7.7. Capital Asset Pricing Model	849
7.8. Inne strategie konstrukcji portfela papierów wartościowych	852
7.9. Zarządzanie portfelem obligacji	853
7.10. Ocena efektywności oraz standaryzacja wyników zarządzania portfelem	860

7.11. Zarządzanie portfelem papierów wartościowych na zlecenie	862
7.12. Zabezpieczanie wartości portfela papierów wartościowych	862
7.12.1. Zabezpieczanie portfela akcji	863
7.12.2. Zabezpieczanie portfela obligacji	869
7.12.3. Instrumenty pochodne służące zabezpieczaniu portfela papierów wartościowych lub pojedynczych papierów wartościowych na rynku polskim	872
8. Instrumenty pochodne (<i>Piotr Zawadzki</i>)	875
8.1. Forward	876
8.1.1. Forward walutowy	877
8.1.2. Forward stóp procentowych	887
8.2. Swap procentowy (odsetkowy)	891
8.3. Future	894
8.3.1. Organizacja giełdowego terminowego rynku future	895
8.3.2. Przykład hedgingu ryzyka walutowego przeprowadzonego za pomocą rynku future	904
8.4. Opcje	906
8.4.1. Podstawowe zasady	906
8.4.2. Zyski i straty w operacjach opcyjnych	907
8.4.3. Wycena opcji	909
Bibliografia	921
Indeks rzeczowy	927